

ДОШКІЛЬНЕ ВИХОВАННЯ

2

«РАДЯНСЬКА ШКОЛА»
1955

З М І С Т

<i>Р. Айзикович, О. Смирченко</i> — Формування позитивної поведінки у дітей-триліток	3
--	---

З Д О С В І Д У

<i>М. Пшенишняк</i> — Зимова прогулянка дітей	7
<i>Ю. Соболева</i> — Питання організації життя дітей та виховання їх поведінки	12
<i>Є. Контребінська</i> — Навчання аплікації в дитячому садку	17
<i>П. Токар</i> — Приблизний розподіл занять з навчання аплікації в старшій групі	21
<i>З. Абу</i> — Звітні музичні заняття для батьків	22

БАТЬКАМ ПРО ВИХОВАННЯ

<i>П. І.</i> — Боротьба з дитячим страхом	25
---	----

СТОРИНКА ДЛЯ ДІТЕЙ

<i>М. Стельмах</i> — З нової книги (вірші)	28
<i>В. Цивкіна</i> — Гра «Колобок»	29
<i>О. Фадєєва</i> — Про дівчинку Олю і ляльку Наталочку	31

КОНСУЛЬТАЦІЯ

<i>Г. Довбня, М. Дубович, Б. Поляківська</i> — Робота дитячих установ у колгоспах	35
<i>І. Старцев</i> — Норми харчових продуктів для дітей цілодобової групи	39

КРИТИКА ТА БІБЛІОГРАФІЯ

<i>М. Острик</i> — Книжкова полиця дошкільника, 1954 рік	41
--	----

Редакція:

*М. Ф. Даденков, О. Ф. Єгорова, Н. О. Красіна, Н. Ю. Переверзева,
Ю. Ф. Петраківська, Є. К. Сухенко, П. С. Ходченко, П. Р. Чамата,
Т. І. Цвєлих (головний редактор)*

Журнал «Дошкольное воспитание», № 2
(на українском языке)

Техредактор *О. О. Чала.*

Коректор *Н. Й. Фірсель.*

Адреса редакції: Київ, Ново-Павлівська, 2. Тел. 6-50-43.

БФ 00746. Зам. 6407. Тираж 15 000. Друк. арк. 3. Обл.-видавн. арк. 4,5.
Формат паперу 70×108¹/₁₆. Підписано до друку 29.I 1955 р.

Київська обласна друкарня, вул. Леніна, 19.

Формування позитивної поведінки у дітей-тріліток

Р. АЙЗИКОВИЧ, О. СИМИРЕНКО

В яслах та дитячих садках ще досить часто доводиться зустрічатися з проявами впертості, дратівливості, капризів у дітей. Найчастіше вони виникають спочатку як оборонна реакція на неправильні виховні прийоми або непродумані умови життя дітей в групі. Наприклад, необережне вмивання дитини, коли мило попадає в очі і подразнює слизову, або вмивання надто холодною чи гарячою водою викликають опір, крик та ін., тіснота за столом під час їди або проведення занять (коли за чотиримісний стіл садять 6 і більше дітей) — небажання їсти, працювати тощо.

Невміння дорослих поставитись з повагою до занять та ігор дітей, уважно розібратися і справедливо розв'язати конфлікт, який виник між ними, примушують дітей вдаватися до екстрених, звичайно негативних заходів захисту — плачу, сварки, які при повторенні закріплюються в стійкі форми негативної поведінки.

Виникненню негативних форм поведінки у тріліток сприяє нестійкість їх нервової системи. Працездатність нервових клітин швидко виснажується, порушується співвідношення основних процесів збудження і гальмування.

Неврівноважена поведінка дітей зовнішньо виявляється в стані перебудження, дитина стає не в міру метушлива, рухи і діяльність її робляться безсистемними і не відповідають рівню її розвитку — вмійо чи будувати з кубиків за певним змі-

стом (башта, паркан та ін.), вона починає розкидати їх по кімнаті, кидати в стіну, як м'яч та ін. Одним словом, «бешкетує».

В стані перебудження діти часто реагують невідповідно до стану збудження. Наприклад, однаково голосно плачуть як від ушибу, так і від легкого дотику товариша.

Навпаки, в стані підвищеного гальмування дитина стає пригніченою, пасивною, на неї не діє звичайний тон виховательки. Дитина довго сидить мовчки, нічим не займається, хоч вже вміє діяти самостійно, неохоче підкоряється пропозиції виховательки погратися чим-небудь, подивитися в книжку і, якщо їй дати змогу діяти самостійно, кидає все.

Виховательки, які не розуміють такого стану дитини, вважають такі її реакції неслухняністю, капризами, підвищують тон і цим посилюють і закріплюють негативні форми поведінки.

Наприклад, якщо вихователька знає, що у маленької дитини нервові процеси легко розповсюджуються в корі великих півкуль в силу недосконалості будови нервових клітин, то їй буде зрозумілий гіркий плач дитини (у неї взяли іграшку), який раптом змінюється веселим сміхом, якщо дорослий, щоб відвернути її увагу, показав через вікно, як собака женеться за кішкою.

Позитивна поведінка дитини — самостійність, вміння виконувати вимоги дорослих, товаришувати з дить-

ми, гратися цілеспрямовано і тривало, бути активним в спільних заняттях групи — виникає не сама по собі, а вимагає наполегливості, терпіння, педагогічної майстерності, основаної на глибокому знанні розвитку дитини.

Багатогра́нна і відпові́дальна робота по вихованню стійких звичок і правил поведінки у дітей-трילіток, швидкість виникнення і міцність їх залежать від умов оточення і правильного впливу дорослих.

Одним з основних засобів для виховання позитивної поведінки у дітей є фізіологічно обґрунтований режим і правильна методика проведення режимних процесів. Постійність вимог до дітей, їх повторюваність сприяють створенню та закріпленню стійких, життєво необхідних навиків.

Встановлений режим за віком і пов'язані з ним вимоги дорослих до дітей повинні бути фізіологічно виправдані та доцільні. Наприклад, не можна вимагати від дітей-трילіток, щоб вони рівенько ходили на прогулянки парами, довго чекали, поки їх нагодують і одягнуть, тому що при слабких гальмівних процесах, які властиві для цього віку, таке завдання нездійсненне і неминуче порушується. Тому методика поступового проведення режимних процесів повинна зберігатися в молодшій групі дитячого садка.

Якщо вимоги дорослого обґрунтовані, наприклад, вихователька пропонує дітям припинити гру і готуватися до їди, коли все підготовлено і діти відчують голод, вони охоче цьому підкоряються і надалі слово вихователя стає регулятором їх поведінки.

Правильна організація режиму і режимних процесів попереджає будь-яку можливість негативної або неврівноваженої поведінки дітей, неслухняності і допомагає викоринити негативні звички у окремих дітей. Наприклад, хлопчик Сашко, двох років, який вдома до приходу в ясла капризував, відмовлявся від їжі, в яслах через короткий строк після встановлення режиму і вимог до нього став їсти самостійно та охоче.

При виконанні кожного процесу

вихователька враховує особливості поведінки молодших, ослаблених, більш нетерплячих дітей, залучає їх в першу чергу, допомагає їм, захоплюючи ласкавим, спокійним переконливим словом: «Сьогодні ти набагато швидше їси і не мажешся. Добре, акуратно їси,OVO».

Слід пам'ятати, що навіть найнезначніші порушення режиму або порядку проведення процесу легко виводять трилітню дитину з врівноваженого стану, викликають негативну поведінку. Труднощі вчасного задоволення органічних потреб виникають тому, що діти не завжди про них правильно сигналізують. Наприклад, дитина, що загралася, може опиратися, коли їй запропонували залишити гру, хоча вже час їсти або спати. Змерзнувши — заперечувати проти повернення в приміщення та ін. Вихователька, враховуючи ці особливості розвитку дитини, знайде в кожному випадку правильний виховний прийом, щоб забезпечити вчасне виконання режиму: «Оля вміє швидко мити руки» тощо.

Порядок виконання процесів необхідно чітко додержувати.

Ми спостерігали, як няня переставила ліжко дитини на нове місце; це викликало з боку маляти бурхливий протест і відмову лягати спати. Тільки втручання виховательки і встановлення ліжка на місце заспокоїли дитину.

Навчившись організовано діяти під час виконання режимних процесів, діти при відповідному керівництві дорослого переносять набуті навички поведінки в усі види своєї діяльності — ігри, заняття, взаємовідносини з дітьми.

У вихованні правил позитивної поведінки у триліток велике місце посідає правильна організація оточення.

Прохідні кімнати, недостатнє освітлення або вентиляція стомлюють дітей і легко порушують їх бадьорий настрій і врівноважений стан.

Такі, здавалося б, дрібниці, як розміщення іграшок та приладдя, нерідко закріплюють негативні форми поведінки, приводять до конфліктів та

сварок, заважають виникненню товариськості між дітьми.

Закріплення місця для іграшок і приладдя допомагає виховати у трилітки необхідні правила поведінки. Наприклад, користуватися мозаїкою за столом, книжки класти на полицку, м'яч — в сітку та ін.

Перевантаженість груп дітьми, галас, метушня, які нерідко викликають негативні форми поведінки дітей, усуваються при доборі занять, правильному розміщенні групи, при активній участі виховательки в грі дітей.

Дуже шкідливо впливає на поведінку триліток, виснажує їх нервову систему відсутність або нечіткість ритму в зміні їх діяльності та відпочинку.

Тривалі заняття, які вимагають уваги або роботи певної групи м'язів і які не чергуються вчасно з новими видами діяльності, — надмірне навантаження для триліток. Діти втрачають інтерес, робляться неуважними, займаються сторонніми речами та ін.

Організацію діяльності дітей треба суворо продумати, керівництво виховательки повинно здійснюватися в однаковій мірі і при проведенні обов'язкових занять, і при організації ігор.

Виховательки, враховуючи невміння триліток самостійно регулювати свій стан, повинні вчасно шляхом поради або подачі відповідного матеріалу переключати рухливі ігри дітей на спокійні і навпаки.

Наприклад, дітям, які довго граються в конячки або поїзд, запропонувати погодувати конячок, набрати паровозу води, полагодити колесо, а пасажирам почитати журнал або книжку.

Взимку, на майданчиках, коли рухи дітей утруднені, такі приладдя, як санки, лопатки, мітелки, спонукають дітей до різноманітних рухів. Цим усувається основна причина відмови малят іти на прогулянку і капризи під час неї.

Обов'язкові заняття — малювання, ліплення, гра в лото не можуть тривати довго і повинні замінюватися іншими видами діяльності.

Цього особливо важливо дотримуватись на початку року, коли діти ще недосить треновані і треба виховати у них звичку доводити розпочату справу до кінця.

Необхідно пам'ятати, що життєвий досвід, фантазія, фізичні можливості трилітки обмежені. Вихователька вчасним підказуванням, пропозицією, безпосередньою участю допомагає організувати, оживити ігри, спостереження, які набридли або стали одноманітними.

Дуже важливо для виховання позитивної поведінки дітей, щоб в іграх не закріплювався негативний досвід.

Наприклад, гра, яка проходила весело, коли дівчинка скликала гостей і пригощала їх обідом, скінчилася через те, що вихователька не втрутилася вчасно в гру: діти стомились сидіти за столом у занадто гостинної хазяйки, яка їх не відпустила додому, стали гоїдатися на стільчиках, падати з них, що порушило хід гри.

Помилкою виховання є постійні зауваження дітям під час їх діяльності, заборони; особливо неприємно дітям, коли замість недозволеного — нічого іншого не пропонується.

Наприклад, під час прогулянки забороняють рвати квіти, ходити по газону, кидати камінці, але не організують таких ігор і занять, щоб діти могли побігати по доріжках, кидати м'яч в сітку та ін.

Легко зривають поведінку дітей безсистемні вимоги дорослих, коли сьогодні забороняється те, що вчора дозволялось. Це особливо часто зустрічається в сім'ї, де мати забороняє те, що дозволяє бабуся, але має місце і в дитячих установах, де немає погодженості між двома працюючими в одній групі виховательками або вихователькою та нянею. Дитина в цьому випадку не розуміє доцільності вимог дорослого і перестає їм підкорятися.

Для розвитку дружніх відносин між дітьми та дорослими і дітей між собою, поряд із створенням сприятливих умов для спільної гри, вихователька вчить дітей ділитися іграшками, попросити, а не віднімати, потурбуватися про молодшого, пожалі-

ти скривдженого. Наприклад, побудувати з кубиків будиночок молодшому в групі, поділитися посудом, одягти і покатати ляльку.

Проте, якщо дитина грається іграшкою, яку важко використати вдвох, наприклад, катається на велосипеді, треба оберегти її від втручання інших дітей, запропонувавши їм іншу гру чи іграшку.

Вихователька схвалює вчинки дітей, прояви піклування та співчутливості одне до одного: «Ліза добре застєбнула гудзики Васі», «Молодець, що ти принесла стільчик Лені — вона ж маленька».

Слід також звертати увагу дітей на те позитивне, що роблять для них товариші або дорослі: «Які красиві квіти приніс тобі Толя», «Тьотя Маша добре попрацювала — зварила смачний кисіль».

Надзвичайно важливо, щоб дорослі створювали такі зразки поведінки, які могли б бути використані дітьми в їх повсякденному житті. Наприклад, вітатися при зустрічі, дякувати за послугу, додержуватись охайності в речах та одязі.

Особливо важливо знайти спокійний дружній тон в бесідах з дітьми, досить емоціональний і відповідний даній ситуації.

Коли у виховательки встановлений достатній контакт з дітьми, вона любима, користується авторитетом, то її зауваження, навіть неприємне для

дитини: «Припини, погано робиш» — не ображає і його буває досить, щоб припинити небажану поведінку.

Вихователька повинна прагнути, щоб кожна справедлива її вимога виконувалась дітьми під словесним впливом.

Наприклад, вихователька каже дитині: «Не відкривай шафу». Якщо дитина не слухається одразу, вимогу треба повторити спокійним, але все більш переконливим тоном 2—3 рази, щоб дитина відчула, що не послухатися не можна.

Слід уникати таких виховних прийомів, як відсажування на стілець з пропозицією: «Подумай і заспокойся» або виведення з колективної гри чи кімнати з тією ж метою.

Такі міри впливу трирічна дитина не розуміє, не хоче їм підкорятися, нерідко вступає в конфлікт з вихователькою, озлоблюється проти інших дітей і від нудьги знаходить собі негативні розваги: колупає стіну, відриває гудзики, знімає черевики та ін.

Зрозуміло, що це не сприяє покращанню її поведінки.

Особисті якості виховательки, її зацікавленість в роботі, витриманий ласкавий підхід до дітей, дружній тон з батьками, непохитна вимога встановлених правил забезпечують спокій в групі, полегшують можливість індивідуального впливу на дітей і встановлюють правильну поведінку дітей в колективі.

